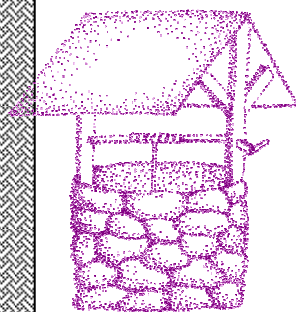

דמשק אליעזר

יו"ל ע"י וועד להוצאת כתבי ר' אלכסנדר אליעזר קנאפפלער שליט"א

בן מוה"ר רבי יצחק נפתלי קנאפפלער זצ"ל, אבדק"ק טשילע יצ"ו, ומח"ס "קני המנורה"

ונכד הגה"צ ר' רפאל אהרן קנאפפלער זצוק"ל הי"ד, אבדק"ק טיניע, ומח"ס "מנורת אהרן"

גליון בדברי תורה ובהלכה ואגדה, פנינים יקרים לכבוד שבת קודש וכו' ובדברים העומדים ברומז של עולם

• ערב שב"ק צו, ערב פסח שנת תשפ"ה לפ"ק - שנה י"ב גליון ט' (רכ"ב - 222) •

במנהג התנא האלקי רבן שמעון בר יוחאי

כשחל ערב פסח בשבת

אם נהג לחלק הסעודה לשתיים, ולאכול סעודה שלישית בבוקר
לפני סוף זמן אכילת חמץ

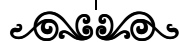
עניני שבת קודש מרבי שמעון בר יוחאי

פריילעך שבת אלס וואס ער עסט און טרינקט און
גיט אויס הוצאות, איז דאס א הלואה צום
באשעפער יתברך, און ער צאלט אים דערפאר
אפ "כפל כפלים" פון וואס ער האט אויסגעגעבן.

די וואס זענען מענג דעם שבת מיט תענוגים
און בענטשן דעם באשעפער יתברך גיבט זיי
הקב"ה זייערע אלע בקשות וואס זיי בעטן...

רבי שמעון בר יוחאי זאגט עדות פאר אלע
צדיקים אויף יענער וועלט, אז אויף זיין לעבן האט
ער נישט מבטל געווען קיין איין סעודה פון די דריי
סעודות שבת, אין דעם זכות האט ער קיינמאל
נישט געדארפט פאסטן קיין תענית חלום, נישט
אין מיטן וואך, כל שכן נישט שבת.

א מענטש וואס עסט און טרינקט און איז

מיר וואונטשן פאר גאנץ כלל ישראל א

"חג כשר ושמח"

- ❖ Rabbi Alexander Knopfler • 1564 - 48 STREET • Brooklyn N.Y. 11219
- ❖ Tel: (917) 755-4864 • Fax: (718) 437-3388 • Email 7554864@gmail.com

במנהג התנא האלקי רבן שמעון בר יוחאי כשחל ערב פסח בשבת

אם נהג לחלק הסעודה לשתים ולאכול סעודה ג' בבוקר לפני סוף זמן אכילת חמץ

איתא במס' שבת (דף קיה.) אמר רבי שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא, כל המקיים שלש סעודות בשבת ניצול משלש פורעניות, (א.) מחבלו של משיח (ב.) ומדינה של גיהנם (ג.) וממלחמת גוג ומגוג. (א.) מחבלו של משיח, כתיב הכא יום וכתוב התם (מלאכי ג) הנה אנכי שלח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום וגו', (ב.) מדינה של גיהנם, כתיב הכא יום וכתוב התם (צפניה א) יום עברה היום ההוא, (ג.) ממלחמת גוג ומגוג, כתיב הכא יום וכתוב התם (יהוקאל לה) ביום בא גוג, ע"כ^א. ולהלן בגמ' (דף קיה:), אמר רבי יוסי יהא חלקי מאוכלי שלש סעודות בשבת, ועוד שם בגמ', אמר רב נחמן תיתי לי דקיימית שלש סעודות בשבת, ע"כ^ב.

וכעין זה איתא בווה"ק באדרא זוטא (ח"ג פר' האזינו דף רפה:), אמר רבי שמעון אסהדנא עלי לכל אלין דהכא דהא מן יומאי לא בטילנא אלין ג' סעודתי, ובגנייהון לא אצטריכנא לתעניתא בשבתא ואפילו ביומי אחריני לא אצטריכנא כ"ש בשבתא דמאן דוכי בהו זכי למהימנותא שלימתא, חד סעודתא דמטרוניתא וחד סעודתא דמלכא קדישא וחד סעודתא דעתיקא קדישא סתימא דכל סתימין ובההוא עלמא זוכי בהו לאלין, עכ"ל. [ובתרגום ללש"ק: א"ר שמעון, הנני מעיד עלי לכל אלו הנמצאים כאן [בעולם העליון], כי מימי לא בטלתי ג' סעודות אלו, ובשבילם לא הצטרכתי להתענות בשבת, ואפילו בימים אחרים לא הוצרכתי, וכל שכן בשבת, כי מי שזוכה בהם זוכה לאמונה שלימה, א' הוא "סעודתא דמטרוניתא" (השכינה הק'), וא' הוא "סעודתא דמלכא קדישא" (המלך הקדוש), וא' "סעודתא דעתיקא קדישא סתימא דכל סתימין" (הסתום שבכל הסתומים), ובעולם ההוא יזכו בהם לכל אלו].

ועיין במג"א (סימן תמ"ד סק"ב) שכתב לענין ערב פסח שחל להיות בשבת, וז"ל: ובשל"ה כ' בשם הוהר (פר' אמור) שרשב"י היה עוסק בתורה במקום סעודה שלישית, עכ"ל.

ובס' מועדי הסופר כתב, דכשחל ערב פסח בשבת היה [מרן החת"ס] מקיים סעודה שלישית בדברי תורה, ובהערה ט"ז ציינו המקור: כן העיד הג"מ רבי יונתן שטייף זצ"ל, הובא דבריו בספרא רבא דישיראל (עמוד קצ"ו), אמנם לא ברירא אם בצפרא דשבתא אכל רק סעודה א', ולעת ערב קיים הס"ג בד"ת, או שחילק את הסעודה בצפרא דשבתא קודם זמן איסור אכילת חמץ לב' סעודות, ולעת ערב כדי לקיים את הס"ג לעת ערב, קיימה בד"ת כרשב"י.

ואחרי הקדמנו כל זאת, יש לומר דירא שמים יוצא ידי שניהם, שבבוקר יחלק הסעודה לשתים, ויצא בזה ידי חובת סעודה שלישית לשיטת הבה"ג, ואח"כ לעת ערב יקיימנו בדברי תורה ויצא בזה ידי חובת סעודה שלישית לשאר הדיעות

^א ולהלן בגמ' אמר רבי יוסי "יהא חלקי מאוכלי שלש סעודות בשבת", וצ"ב הרי כבר נאמר בגמ' המעלות החשובות על המקיים ג' סעודות, ומה רצה ר' יוסי להוסיף במאמרו.

^ב ועיין בספרי קונטרס "רעוא דרעוין" שהבאתי קושיית החיד"א ע"ז, דלכאורה מהו הרבותא, והלא כל א' אוכל סעודות שבת, והבאתי שם עשרה תירוצים של החיד"א.

ג"כ [וכן אני הקטן נוהג כל ימי בער"פ שחל בשבת]. ויש לומר שגם רשב"י עשה כן, שבבוקר חילק הסעודה לשתיים, דכיון שיש דיעות שיכולים לצאת בזמן ההוא עשה כן למהדרין מן המהדרין, ואח"כ לעת ערב קיימה בדברי תורה, כדי לצאת שאר השיטות שיש בזה, שאלו ואלו דברי אלקים חיים, ותרוייהו איתנייהו בהו, וזה אשר העיד על עצמו שמעולם לא ביטל ג' סעודות, היינו אף בערב פסח שחל להיות בשבת.

ועל פי זה יש מקום ליישב קושיית החיד"א ז"ע הנ"ל, דלכאורה מהו הרבותא של רב נחמן דאמר תיתי לי דקיימית שלש סעודות בשבת, והלא כל א' אוכל סעודות שבת, וגם מהו כוונת רבי יוסי שאמר יהא חלקי מאוכלי שלש סעודות בשבת, ולהנ"ל יש לומר דהכוונה שגם בערב פסח שחל להיות בשבת קיים סעודה שלישית לכל הדיעות, והיינו שבבוקר אכל סעודה נוספת לפני סוף זמן אכילת חמץ, ואח"כ לעת ערב קיימו בדברי תורה.

*

ויש להוסיף מה שכתב הבן איש חי זצ"ל בשו"ת רב פעלים (ח"א יו"ד סימן נ"ה), וז"ל: שאלה. מה שאמר רשב"י באדרא, כל ימי לא בטילנא תלת סעודתי דשבתא, והלא היה במערה י"ג שנה, ומאכלו חרובין בלבד, וסעודות שבת צריך פת, ואיך אומר לא בטילנא, ועוד אכילת מצה בליל פסח ושאר דברים הצריכים פת איך קיים.

תשובה. באותם הימים שהיה נחבא במערה היה אנוס מסכנת מות מהקיסר, ואז הוא פטור משלשה סעודות, ומאכילת מצה ומרור בליל פסח, ומסוכה ולולב וכיוצא, וכל אותם המצות דלא היה אפשר לו לקיים באותם הימים לא נחשב על זה ביטול, ולא יקרא עליהם שם ביטול, וכמ"ש שבת הותרה גבי חולה שיש בו סכנה דאין המלאכות שעושים לו נחשבים חלול, דאין כאן שם חלול כלל, אלא חשיב דבר המותר, ולכן אף על גב דאמר כל ימי לא בטילנא אין אותם הימים בכלל, מאחר שהוא פטור בהם מכל המצות, שא"א לו למצוא אותם שם, ודמו אותם הימים לימים שהיה עודנו קטן בן שנה ושנתיים ושלוש או ארבע, דודאי לא היה מקיים ג' סעודות, ואיך אומר כל ימי, אלא הכונה על ימים שהוא חייב בהם, וכל אותם הימים שהיה במערה שאין מצוי לו פת ומצה וסוכה ולולב אין חייב בכל אלה, ולכן אין העדרם נחשב בכלל ביטול, ולא אמר כל ימי לא בטילנא אלא על זמן שהוא יושב בביתו, שחל עליו חיוב ג' סעודות, וזה פשוט.

ודע כי השואל היה לו להתקשות בזה הלשון דאמר כל ימי לא בטילנא, מהיכא דחל ערב פסח בשבת דא"א לקיים סעודה שלישית בפת, אך דבר זה מפורש יוצא בדברי הוהר"פ אמור דף צ"ה ע"א, דאר"ש מיומאי אשתדלנא דלא בטילנא סעודתא דשבת אפילו אינון יומי דאשתכח ביה וכו', א"ר אבא הכי הוה עביד ר"ש בזמנא דאסתלק סעודתא דשבתא (הוא יום י"ד ניסן דחל בשבת וכמ"ש בדף צ"ד ע"ב) מסדר פתוריה ואשתדל במעשה מרכבה והוה אמר דא סעודתא דמלכא דייתו למיכל גבאי עכ"ל, וכתב במקדש מלך וז"ל דלא בטילנא סעודתא דשבת פירוש כדמפרש רבי אבא דסמוך, שהיה קורא מעשה מרכבה, ועולה במקום סעודת שבת וכו' ע"ש. ובספר אהבת ה' בביאור אד"ז כתב וז"ל, אר"ש העדותי עלי לכל הצדיקים שבאו כאן מגן עדן, שכל ימי לא בטילנא ג' סעודות, והיינו שאפילו אם יהיה ערב פסח בשבת אני מתעסק ביחודי האלקות ובדרושי מעשה מרכבה, ואני אומר זה במקום סעודה שלישית עכ"ל, ובודאי בזמן שהיה במערה היה לומר סודות עליונים בעת שלשה סעודות לצאת בהם י"ח ג' סעודות, וכן בזמן חיוב אכילת מצה ולולב וכיוצא היה לומר סודות שלהם, והיה מקיים אותם ע"י מחשבתו הטובה ועלו בידו מצות אלו כמעשה ממש כיון דאנוס הוא.

בענין שלש סעודות בשבת – ועשרה תירוצים של החיד"א

באמתלאות של אכילה גסה, ולפעמים בזמן קט שלאחריו, אחר שיצאו ס"ג בד"ת מצד אכילה גסה, הרי בהגיע הזמן של מוצש"ק אצים ורצים למלאות רעבון בתיהם, והני מילי סתראי נינהו.

וידוע מה שמוכא בשם צדיקים שמטעם זה קוראין לה שלש סעודות, והרי הוא רק אחד מהשלש סעודות, אלא מצד ששאר הסעודות יתכן שאוכלים מצד שרעבים בעצם, אבל כשנוטל ידיו לס"ג מורה בזה ששאר הסעודות אכל ג"כ לצד חיוב האכילה בשבת.

ואפשר לומר שזהו שמרמו הפיימן הושענא סעודות שלש מקיימת בשבת, על שתי ככרות בוצעת בשבת, והכוונה שמקפידין לבצוע על שתי ככרות בכל שלש סעודות ואין יוצאין ס"ג בפירות או בד"ת, רק מבצעין בשתי ככרות גם בס"ג, ובזכות זה שאין נמשכין אחר ההיתרים השונים ומשתדלים לקיים המצות כהוגן, בזכות זה יושיע לנו השי"ת בנמר חתימה טובה וכט"ם אנס"ו.

זו, ושש ושמה על אשר זכה למלאת נפשו לקיימנהו.

(ו) דר"ג הרבה לעשות תוספות עונג והידור בסעודת שבת, אמנם לא כיוון בהתוספות ע"מ לקבל פרס.

(ז) דהנה כתבו חכמי המדע כי מי שהוא זוכה לקיים הג' סעודות כהלכתן יצא שפע בכל סעודותיו בחול. וזש"א "תיתי לי", כלומר יבא אלינו השפע מקדושת השבת ויאר לנו בסעודתינו בימי החול.

(ח) דכיוון בג' סעודות בסודן הנשגב והנורא, וזה רמז באומרו "תיתי לי". דקיימית ככל חוקותן ורזיהן.

(ט) דר"ג היה עשיר, ובחול לא היה נהנה מהעולם הזה, כי אם לקיים הנפש בלבד. וזאת רמז באומרו דקיים ג' סעודות בשבת דייקא, לאפוקי ימי החול, דהיה זהיר למעט בחול ולהרבות בשבת.

(י) דמי שמרבה לשמוח בג' סעודות ומתלהב ודבק בה' כאילו עמדו רגליו בבית המקדש, ושרפים עומדים ממעל לו בבית המקדש של מעלה. וזה רמז באומרו תית"י לי, הן הנה שנים שהיה בית המקדש בנוי בראשון ובשני, כי האף אמנם שמקדש שני עמד ת"ך שנה, מ"מ לרוב צרות והפריצים דל מינייהו עשרה ולא באו לחשבון אלא ת"י שנה.

בנוסף ההושענות בפייט המתחלת אום אני נצורה כבבת וכו' אומרים כשחל שבת, הושענא סעודות שלש סעודות מקיימת בשבת, על שתי ככרות בוצעת בשבת, ולכאורה מהו הכפל לשון בזה, דהלא השתי ככרות המה חלק מהסעודות בשבת.

ואפשר לומר בדרך רמז מוסר מהנוגע למצב דורינו, אשר נחלש מאוד הענין הקיום מצות ס"ג כהוגן, ואף שבכל עת מצא וכל הזדמנות עורכים שולחן עם מטעמים ומגדנות, ואוכלים ושבעים לתיאבון, הרי כשמגיע לסעודה שלישית, אשר כל המקיים שלש סעודות בשבת זוכה לכמה ברכות שחשבו חכז"ל (שבת ק"ח.) "כל המקיים שלש סעודות בשבת וכל המענג את השבת נותנים לו נחלה בלי מצרים", ולכמה דעות בפוסקים הוא ממש דאורייתא, שם נפסק התיאבון, וא"א להם ליטול ידיהם, וסומכים על היתרים של פירות וכו'. ובאמת הלכב דוי על ביטול ההרגשים של קדושה אצל בניי שמזוללים בס"ג,

ועיין בספר פתח עינים להרחיד"א עשרה פירושים נחמדים על הא דאיתא בגמרא (שבת ק"ח:) אמר רב נחמן תיתי לי שקיימית ג' סעודות בשבת. ולכאורה לפי מאן דאמר ד"תיתי לי" היינו שהיה עושה דבר נוסף חסידות או זהירות, נחוי אגן מאי חסידות או זהירות איכא בקיום ג' סעודות דחייב מדינא הוי, ומה זה היה לרב נחמן דאמר מר תיתי לי דקיימית ג' סעודות.

(א) דכתב בספר חסידים דהמתפלל ערבית שבת מבועד יום ומקדש וסועד צריך שיאכל כזית כלילה ממש. ואפשר דמדינא המקדש וסועד מבוע"י יצא י"ח סעודת שבת דתוספות שבת דאורייתא, אמנם ר"ג מתורת חסידות היה נוהר לאכול כזית כלילה ממש.

(ב) דהנה כתב התוס' דסעודה ג' יכול לעשותה במיני פירות. ור"ג קיים כל הג' סעודות בלחם ולא חילק בין הג' לתרי קמייתא.

(ג) דלא היה פוטר עצמו בדבר קל אלא מודרו לקיומן באופן נאות ולא כיוון להנאת עצמו ח"ו רק כל עצמו וכוונתו לכבוד שבת.

(ד) דבכל זמן ואופן קיים מצותו, ולא עצר אותו חולי או מירדא.

(ה) דר"ג ברוח מבינתו חקר וחקק שבא לעולם רק לקיים מצוה